

# Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta can de din ori adică: Miercuri și Sambătă. Fiecare număr pe săptămână, adică: Sâmbătă. Prețul său este pe un an 10 fl. m. c. pe două săptămâni 5 fl. c. pe patru săptămâni 7 fl. c. pe un sem. și pe anul întreg 11 fl. m. c. Se prenumeră la toate poștile imperatorice, cum și la toate conștatele noastre DD. reprezentate. Prețul este „peștelui” de cerș. 6 c. m. c.

## Inștiințare de prenumerățiune

### Gazeta Transsilvaniei și Folia pentru minte, inima și literatura pe semestrul al II-lea a. 1852.

Mai trecu aproape un semestru de luptă cu împrejurările edării — singurului acestui diurnal român în totă Austria, și ferrea necesitate — dinpreună cu nevinșta indignita a națiunii de a ave foră intercamper un organ reprezentativ al intereselor sale, ne provocă pe totă la colțurosa lui continuare cu poteri rennoite, în momentul, când peste orizontele dorințelor înaintării noastre ne străluce o viață speranță de a potè vedè succésul asediării unei baze de o înaintare mai înlesnită. —

Accasta ne înduplecă a invita pe onoratul public cititor și pe tote capacitățile intelliginții noastre, ca fiecare după poteri să contribuie la sprijinirea diurnalului acestui cu acea abnegare, care o pretinde națiunea dela totă insul și dela redacțiune o aceră în măsură încordată. —

Gazeta va essi ca și în sem. I. de 2 ori; Folia o dată pe săptămână în formatul cunoscutu.

Pretul pe diumetate anu: 5 fl. m. c. pentru provinciile austriace;

Pentru principate și alte țeri estrăne: 7 fl. m. c. seau 21 viceri (sfanți) pe 1 sem.

Dela 10 esemplari culose unul se dă gratis.

Se potè prenumera și pela c. r. officii postali, cu adrese francate.

REDACTIUNEA.

## Monarchia austriacă.

Ceva despre literatură în genere, și despre literatură română în parte.

(Urmare.)

Lumea vechiă numeră mai multe popore mai multu se mai puțin culte, quare cunoscără întrebuintarea scrisorei; dar nici unu nu ne a lăsată literatură propriă pene la Eleni. Acestu popor născut din diei, plin de entusiasmu pentru totu ce e frumos și sublime în lumea ideale și materiale, prequātū a sciutū să se folosescă de sciința omenirii înainte de dinsulū, pre atātū s'a strălucitū prin productiunile cele mari a le geniului și spiritului seū. Literatura Elenilor quare trăiesce și va trăi și după ce s'au stinsu ei de pe teatrul lumii, este expresiune curată a ideelor și cunoscintelor ce le au avutu, și iconă credințosă a culturii la quare au ajunsu. Romanii, fi ai lui Marte, invingătorii lumei, și au nemuritu numele prin arme; dar după ce supuseră pe Eleni și străplintăra cultura acestora pe pământu romanu, se făcra luminători ai poporelorū. Artile și sciințele elenesc se invoia quam anevoiă cu ocupatiunea bellică română; cu tote acestea Roma produsse din sînul seū geni și spirite mari, quarū allătura cu ai Elenilor sunt învinginrati de nimbul gloriei. Numele acestorū dome popore, alū elenilor și alū romanilor, se va pronuncia totūdeuna cu respectū și pietate, și literatura lorū, quare este cea mai frumoasă apoteose a lorū, va fi totūdeuna documentu securu alū culturii vechi, și fontinā nescursă a celei nouă.

După ce cădiu colosulū imperiului romanu, orde nenumerate de popore selbatice cutrierară pământulū classicu alū Greciei și alū Romei și vandalismulū lorū celū ferosu se părea quā, îngropandū cu totulū lumea vechiă în ruine, vrē să stergă și urmele culturii ei. În loculū ordinelū se introdusse atuncū unū chaosu nedescurcātū, în loculū luminei se intinse unū întunerecū nepetrusū, și o barbariă grōsă se lăti mai peste totă Europa cultă. Abia după unū spatiu de mai multū seculi în quare domni invălmăsiela, se iviră diorile lumei nouă: poporele quare se asiediară pe ruinele imperiului romanu se desmetiră, și suptū influința cea mântuitoră a religiunii crestine începură a se desbrăca de barbariă și a lucra la edificulū culturii lorū celei nouă. Dar aceste popore primindū scrisorea latină, se amăgiră ași face si literatură latină, pe quare o scria într'o limbă stricată și barbarisată, și quare mai nu cuprindea altū, dequātū nescē cronice foră critică și gustū, și viație de ale sântilorū. Pentru qua progresulū să înaintēdie, cultura să se desvoltēdie și poporele acestea să se nobiledie, spiritulū lorū îi trebuia nutrimentu și geniului impulsione potinte, și acēsta n'a potutū fi alta, dequātū literatura classică vechiă elenică și romană. Dequā poporele acestea n'arū fi imbracisiatū literaturā Elenilor și a Romanilorū, cultura Europei de astădi arū fi întârdiatū potè cu mii de ani.

Cu ocasiunea luării Constantinopolelui de Turci, mai multū literati greci își căutară scăparea quātre appusū, și descęptară în națiunile europaiice unū simțiu viu pentru vechime și unū gustū nobile pentru literatura classică elenică și romană. Părăsinduse literatura acea secă și barbară cu quare s'au ocupatū spiritulū pene aci foră nici unū sporū, se aprinse în totū unū focū sântū pentru studiulū antiquității și alū idealelorū celorū mari a le vechime. Se desgrupară bibliotecelē din ruinele sub quare era cutrupite: scrierile cele nemuritorie a le Elenilor și Romanilorū scuturare de pulbere, și tesaurulū ideelorū și cunoscintelorū vechime își reversă cu abundanță influința seă cea făcătoră de bine assupra culturii poporelorū noue. Studiulū literaturii classicē se tractă cu atātā serioșitate, în quātū ad

statulū scriitorii, quarū, aprinși de emulatiune, imitară cu multū succésu pe auctorii classici eleni și romanii, și scrierile lorū potū face onore vechime.

Dar literati Europei desperară în sine de a exprime în tote și totū de una prin stilulū lorū sublimitatea și frumoseția stilului Elenilor și Romanilorū. Făr a părăsi cu totulū literatura limbelorū mōrte, se aruncară cu entusiasmu assupra studiului limbelorū noue, și acēsta a fostū divergența cea mai fericită și mai naturală ce a luatū spiritulū pentru progressu și înaintare. Fiequare poporū își făcu atințū literatura seă natională, și începū a se desvolta după genulū și spiritulū seū, și după împrejurările acele potinți, quare împingū progressulū înainte seū în retinū stationariū. Cu tote acestea literatura se perfectiuna și se înaytia cu anevoiă prin copiare și aciere și lumina ideelorū și a cunoscintelorū se propaga cu mare greutate. Allarea tipografiei a fostū după scrisore a doa arte divine dăruita spiritulū omenescu. Prin tipariū omenirea a făcutū o înaintare rapede de mii de ani: și scăpată pentru totū de una de temerea de a mai recădea în barbariă, a căștigatū aripe qua să abore și să potū ajunge la celū mai înaltū gradū alū perfectiunei seă. Abia unū genū fericitū allă o idee, abia unū spiritū mare descopere o cunoscintă, și acestea cu iuficia fulgerului aberga pene la marginile pământului qua pe tote poporele să le împărtășiescă de facere de bine și binecuvētare. Dela allarea tipografiei și pene astădi s'au imbulsitū unele pe se altele ideele, cunoscintele, inventiunile, descoperirile, și tote încercările spiritulū, și progressulū unei dile de acquiru este mai mare dequātū o mii de ani de mai înainte. Literatura a pāsītū paralelū cu progressulū, pentru qua s'au spriginescă, inquātū astădi quare națiune este mai înaintată, mai desvoltată și mai cultă, acēsta are și literatură mai bogată și mai perfectiunată. (Va urma)

Blasiu, 11/29. Juniu. Domnule Redactore! Publicarea vocabularului germano-romanu, ce esse în lăss alū Dlui Teodoru Stamati Dr. de philosophiā și de artele frumose, în Gazeta Dtale cu Nr. 30, sunt sigurū, că a produsū în publicū unū effectū încurajatorū, și mai allēsu în inimile Romanilorū. O convicțiune intimă mī spune, că Romanii își cunoscă astădi necesitățile și lipsele cu mai profundă simțire de câtū ori cândū.

De vomū considera trecutulū și de vomū pretiul prezintele aflamū ca nici o națiune nu s'a făcutū celebra, nu s'a făcutū mare, nu s'a elevatū la unū punctū ore care de civilizatiune, n'a pututū da statulū ei o direcciune prospere si unū sitorū plinū de speranția, de câtū, cândū a pretinutū si a cunoscutū, că sufletulū, viația și existinția ei sunt neseparabili de sciință, invetiatură și luminaea spiritulū, și cândū s'a convinsū, ca monumentulū celū mai respectuosū și mai memorabile, ce potè transmite succesorilorū, este literatura! — Se nu simū indiferință la vocea seculului XIX, și a barbarilorū ale cărorū vechieri și sacrificiuri de di și de nopte, ne provocă și ne striga cu zvimile lăcrimānde „Desceptative!” — Numai prin încurajarea și respectarea barbarilorū literati și cu totulū sacrificati pentru binele nationalē au pututū deveni națiunile europaiice asia gloriose. — Abia se publica unū vragiū (opū) a vr'unui auctore, și o emulatiune generalē cresce în sâcāre individū spre a pretini și a adora paccellū auctore. — Mii de abonati își salutū. Ce bucuria și ce consolatiune pentru partea intelligința! și ce onore pentru acea națiune! — Frumōsă epocă și plina de speranția este acēa, în carea o națiune devine a pretiulū acințiele și a încurajia pe literati seī.

Amū adnū acēste la mijlocū, fiindcă și acēstu vocabulariū este o petră la edificulū literaturii romanē. Ca fructū nationalē nu ma





